

Webrecensie BMGN 126:1 (2011)

Bussi re, Eric, e.a., *Die Bank der Europäischen Union. Die EIB, 1958-2008*

(Luxemburg: Europäische Investitionsbank, 2008, 384 blz., ISBN 978 2 87978 073 3).

De bancaire sector staat sinds het begin van de kredietcrisis bijna voortdurend in de schijnwerpers. Dat is niet het geval met de Banque européenne d'investissement oftewel de Europese Investeringsbank (EIB). Het is dan ook geen gewone commerciële bank met rekeninghouders, maar de bank van de Europese Unie.

In 2008 bestond de EIB vijftig jaar. Ter gelegenheid hiervan publiceerde zij haar geschiedenis, geschreven door een groep van (zeven) historici, '... die sich auf dem Gebiet der Europäischen Integration verdient gemacht haben ...' – aldus EIB-president Philippe Maystadt in het voorwoord. Het boek is opgebouwd uit vijf delen, voorafgegaan door een inleidend hoofdstuk, afgesloten door in totaal vijftig bladzijden aan bijlagen, bronvermeldingen, personen- en zakenregisters en een uitvoerige lijst van gebruikte afkortingen, etc. Daarmee is deze jubileumuitgave ook bruikbaar als naslagwerk. In het inleidende deel schetsen de drie eindredacteuren de totstandkoming van de EIB, waarbij de naoorlogse wederopbouw in Europa een belangrijke drijfveer was. De nationale politieke agenda's en belangen leidden echter tot langdurige beraadslagingen over de vorming van een Europees investeringsfonds, zoals D.U. Stikker, minister van Buitenlandse Zaken, voorstelde dan wel een investeringsbank, zoals die onder andere Duitsland voor ogen stond. Een ander belangrijk onderhandelingspunt vormde de verdeling van bestuursposten. De uitkomst van dit alles is bekend: met het Verdrag van Rome werd ook in de oprichting van de EIB voorzien. Vanaf haar geboorte, in 1958, is de EIB zowel de bank als een orgaan van de E(E)G, thans EU: Deze dubbele functionaliteit loopt als een rode draad door haar geschiedenis.

De volgende drie delen behandelen rol en betekenis van de bank bij de Europese integratie. Het uitgangspunt was dat de voorgenomen economische integratie niet zou mogen leiden tot een grotere ongelijkheid tussen de meest en de minst geïndustrialiseerde regio's van het Europa van de zes. De EIB-activiteiten moesten bijdragen tot de economische ontwikkeling van achtergebleven regio's en versterking van sociale cohesie, maar ook tot herstructurering van bedrijfssectoren die als gevolg van technische

ontwikkelingen niet meer rendabel waren. In het kielzog van de EEG ontwikkelde de EIB ook activiteiten buiten de gemeenschap. Ze verstrekte leningen tegen gunstige voorwaarden aan landen, waarmee de EEG een associatieverdrag had gesloten, zowel binnen Europa als in Afrika. De uitbreiding van de EEG tot tien lidstaten had gevolgen voor de eigendomsverhoudingen en de bestuursstructuur van de EIB, die in de periode 1973-1985 voor het eerst werden aangepast. In deze periode verruimde de bank haar werkterrein en verstrekte zij ook leningen aan projecten op het gebied van technische ontwikkeling en milieubescherming. Naderhand kwam hier onderwijs bij. Vanzelfsprekend was de EIB na 1985 nauw betrokken bij de politieke verwezenlijking van de uitbreiding van de Europese Unie. Er werden vestigingen geopend. In 1994 volgde de oprichting van het Europees Investeringsfonds (EIF). In enkele decennia was de EIB uitgegroeid tot een financiële speler van formaat.

Het vijfde deel staat in het teken van de identiteit van de bank. Dit laatste deel heeft het karakter van een klassieke bedrijfsgeschiedenis. Dit deel opent met het besluit van 2 maart 1965 om de zetel van de bank te verplaatsen van Brussel naar Luxemburg en beschrijft vervolgens de reacties van de bankmedewerkers hierop. Andere behandelde aspecten zijn huisvesting, personeelsbestand, bestuur en ontwikkeling van interne structuren. De inhoud van het boek is geen lichte kost door het samenspel van bancaire activiteiten, politieke en economische ontwikkeling van de Europese Gemeenschap. Toch heeft dit alles zich laten vatten in een gedenkboek, maar dan wel een met een hoge informatiedichtheid, zowel in tekst als in tabelvorm. Door de keuze voor een beschrijving op hoofdlijnen is het aantal persoonsnamen tot een minimum beperkt. Gezien het grote aantal betrokkenen is dit een terechte keuze. Daartegenover staat echter dat dit boek van de lezer veel voorkennis vergt. Zo valt op pagina 35 met betrekking tot conferentie van Messina te lezen: ‘Auf der Grundlage des Beyen-Plans von 1952, der im Einklang mit dem Stikker-Plan steht, umfasst das, was die drei Beneluxländer vorlegen, wie angekündigt, eine ausdrückliche Bezugnahme auf einen europäischen Investitionsfonds’. Kortom, dit is geen gemakkelijk boek, maar wel een met een schat aan informatie. Voor de liefhebber biedt het talloze aanknopingspunten voor onderzoek naar bijvoorbeeld de betekenis van de EIB voor de Nederlandse economie in de tweede helft van de twintigste eeuw.

Webrecensie BMGN 126:2 (2011)

Buys, Ruben, *De kunst van het weldenken. Lekenfilosofie en volkstalig rationalisme in de Nederlanden (1550-1600)* (Dissertatie Rotterdam 2009, Bibliotheca Dissidentium Neerlandicorum; Amsterdam: Amsterdam University Press, 2009, 311 blz., ISBN 978 90 8964 143 4).

Met het boekje *De constantia* van 1584 schreef de Leidse hoogleraar Justus Lipsius een uiterst populair boekje in het Latijn. Deze bestseller deed het ook in allerlei volkstalen goed. Nog in hetzelfde jaar publiceerde de beroemde Antwerpse drukker Plantijn een Nederlandse editie, vertaald door zijn schoonzoon, Jan Moerentopf. Het boekje beschreef een geschikte houding van ‘standvastigheid’, in de stoïcijnse zin van je niet van de wijs laten brengen, te midden van allerlei ramspoed. En ramspoed zagen Lipsius en zijn lezers voldoende. De Opstand was uitgebroken, religieuze en politieke tegenstellingen hadden zich verscherpt, en de inquisitie had ketters op de brandstapel gebracht. In die ellende, zo houdt de wijze humanistische kanunnik Carolus Langius Lipsius in een dialoog voor – geheel in de trant van de dialogen van Cicero is *De constantia* gesitueerd in het verleden, 1572 – ‘en moet ghy u Vaderlandt niet verlaten, maer veel eer u begeerlijckheden, ende u herte alsoo onderrichten ende bevestigen, dat ghy mocht geherust wesen int midden van alle beroerten, ende peys vinden int midden der wapenen’ (18). Dit voorbeeld toont hoe zestiende-eeuwers, zowel intellectuelen als ‘gewoon’ geletterden die alleen Nederlands lazen, omgingen met de wereldproblematiek. Ze wilden hun eigen visie en houding wijzigen, om met de moeilijke tijden om te kunnen gaan. Ze maakten gebruik van de rede, het grootste ‘cieraat’ dat God de mens had gegeven, om met een filosofie van redelijkheid de omstandigheden te lijf te kunnen gaan. In zijn proefschrift waarmee hij de Praemium Erasmianum Studieprijis heeft gewonnen, analyseert Ruben Buys deze lekenfilosofie. Zonder het heel expliciet te zeggen, bedoelt Buys met leken hier niet de niet-geestelijken, maar de niet-intellectuelen: burgers en stadsbewoners. Dat die toch een vrij goede scholing gehad moeten hebben om teksten in het Nederlands te kunnen lezen, werpt de vraag op hoe ‘leek’ een leek was.

Het vertrekpunt van deze studie is het werk van de Amsterdammer Dirck Volckertsz Coornhert (1522-1590). Buys begint met een historisch overzicht